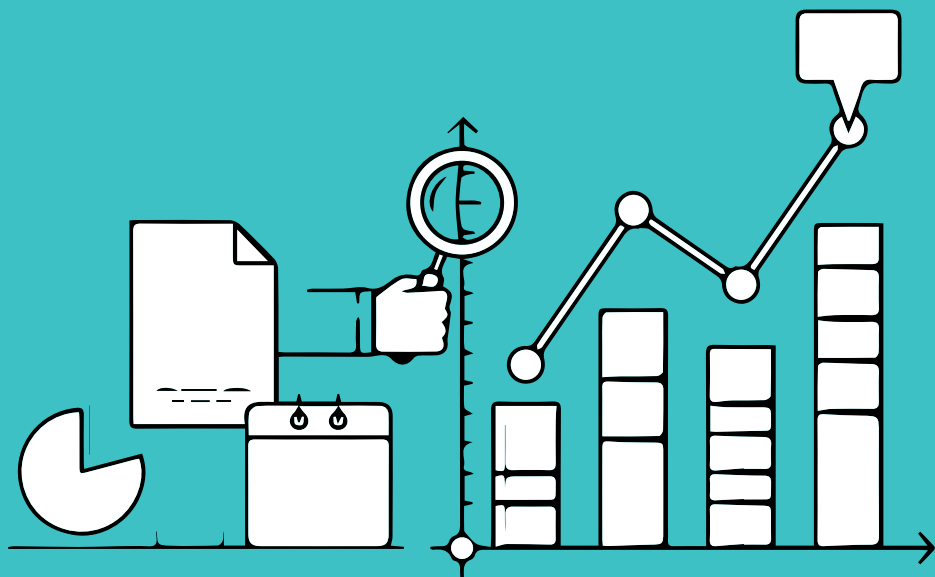

Analýza dopadov vzdelávania

Aktiv

na rozvoj mládeže

Lucia Košťálová , Dávid Oravec

Vzdelávanie Aktiv

Dopadová analýza bola realizovaná v rámci vzdelávania Aktiv. To je určené pre mladých ľudí zo základných a stredných škôl vo veku 13-17 rokov. Zámerom vzdelávania bolo podporiť mladých ľudí v angažovanosti a participácii na živote vo svojej komunite. Vzdelávanie bolo zložené z dvoch víkendových školení, medzi ktorými bol odstup približne mesiac. Aktivity počas prvého víkendového školenia mali prispieť k rozvoju niektorých kompetencií mladých ľudí na to, aby boli schopní zrealizovať svoj projekt. Išlo napríklad o rozvoj projektového myslenia, schopnosť efektívne spolupracovať v tíme, efektívne komunikovať, sebamotivácia a pod. Po prvom víkende realizovali projekt, ktorý si sami zvolili, vychádzal z vlastných potrieb, a ktorý bol zároveň prospešný pre ich komunitu. Počas druhého víkendu reflektovali rozvoj svojich kompetencií a jedna z aktivít školenia (Režim) bola špeciálne zameraná na rozvoj vnímania spoločenskej zodpovednosti. Vzdelávanie Aktiv bolo súčasťou projektu strategického partnerstva medzi organizáciami YouthWatch, Regionálne centrum mládeže Trenčín, Prázdňinová škola Lipnice a Atmosféra.

Použitá metodológia a výskumná vzorka

Dopad vzdelávania sme sledovali na vybraných ukazovateľoch v osobnosti mladých ľudí- zodpovednosť a motivácia. Motivácia a zodpovednosť sú významovo najbližšie psychologické konštrukty k pojmu angažovanosť, ktoré je možné merať štandardizovanými meracími nástrojmi. Angažovanosť, ktorá nie je psychologickým konštruktom, je vysvetlená ako aktívna účasť vo verejnom, politickom alebo spoločenskom živote (Slovník súčasného slovenského jazyka, 2015). Blízkosť významov pojmov bola determinujúcim kritériom, prečo sme vo výskumnej časti pracovali s konštrukťami zodpovednosť a motivácia. Dané rozhodnutie podporilo výskumné východisko, ku ktorému sa prikláňame aj v našej práci s mladými ľuďmi – ako prvá v osobnosti mladých ľudí vzniká motivácia, následne sa utvárajú postoje a nakoniec ako ďalšia kvalita vo vývoji sú utvárané hodnoty.

Z výskumných dôvodov (overenie tých osobnostných konštruktov, ktoré sa zo psychologického hľadiska v osobnosti skutočne nachádzajú, presnosť ich merania) sme vybrali nasledovné štandardizované dotazníky ako meracie nástroje :

→ **Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu** (Vonkomer, 1991) obsahuje 3 samostatné testy merajúce 3 samostatné psychologické konštrukty: postoje, hodnoty a motiváciu. Pre overenie dopadu vzdelávania sme použili test merajúci motiváciu. Daný konštrukt je v teste popísaný prostredníctvom motivačných prostriedkov vzťahujúcich sa k záujmom, subjektívnemu prežívaniu dosahovaných výsledkov, hmotnej odmeny, podmienkam postupu, interpersonálnym vzťahom medzi spolupracovníkmi, ale aj nadriadenému a spoločenský prínos vykonávanej práce.

→ **Škála osobnej a sociálnej zodpovednosti** (Conrad, Heidin, 1981), ktorá meria zodpovednosť prostredníctvom postojov smerujúcich k zodpovednosti, schopnosti prevziať zodpovednosť, pocitu efektívnej zodpovednosti a vykonania zodpovedných činov. Menované ukazovatele zodpovednosti sú zároveň subškálami meracieho nástroja.

Vzdelávania sa zúčastnilo 165 účastníkov. Z týchto účastníkov sme vytvorili výskumnú vzorku. Základným kritériom výberu účastníkov do výskumnej vzorky bola návratnosť a úplnosť vyplnených vyššie uvedených dotazníkov. Dotazník vyplňali účastníci pred prvou fázou vzdelávania a následne po ukončení vzdelávania, kedy bol priemerný časový odstup medzi vzdelávaniami približne 1 mesiac. Zber dát z vyplnených dotazníkov prebehol v časovom rozpätí február 2018 – apríl 2019. Výskumnú vzorku tvorilo 87 účastníkov (priemerný vek = 15,3 roku), z toho bolo 59 zo stredných škôl (priemerný vek = 16,1 roku) a 28 zo základných škôl (priemerný vek = 13, 5 roku).

Najvýznamnejšie zistenia

Závery predkladanej dopadovej štúdie vzdelávania Aktiv ukazujú pozitívny dopad použitých prvkov neformálneho vzdelávania a zážitkovej pedagogiky na osobnosť účastníkov programu v konštruktoch motivácia a zodpovednosť.

Štatistické spracovanie zozbieraných dát pomocou dvoch dotazníkov (Škála osobnej zodpovednosti a Dotazník motivácie výkonu) nám nepotvrdilo štatistickú významnosť v motivácii alebo zodpovednosti, čo si zdôvodňujeme tým, že časový interval medzi jednotlivými fázami vzdelávania bol krátky, aby nám to potvrdilo štatistickú významnosť. Ďalším faktorom, ktorý prispel k nepotvrdeniu štatistickej významnosti bola veľkosť sledovanej vzorky.

Napriek tomu sa nám podarilo preukázať rozdiely v úrovni zodpovednosti a motivácie pred a po absolvovaní vzdelávania Aktiv. Podrobne sme analyzovali jednotlivé zložky motivácie (uspokojovanie záujmu, subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov, vzrušujúci vplyv pracovných podmienok, voľnosť režimu práce, eventuálne pracovného tempa, odmena za prácu, možnosť postupu v zamestnaní, prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných, prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť, prežívanie uznania spolupracovníkov, prežívanie uznania od nadriadeného) a zodpovednosti (postoje smerujúce k zodpovednosti, schopnosti prevziať zodpovednosť, pocit efektívnej zodpovednosti a vykonania zodpovedných činov) a ich zmenu u účastníkov po absolvovaní vzdelávania Aktiv.

Už pri spracovávaní dát sme sledovali rozdiely v následných zložkách motivácie a zodpovednosti účastníkov po absolvovaní programu :

- prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť
- očakávania odmeny
- uznania spolupracovníkov a nadriadeného
- vnímania a pociťovania účastníkov vedúce k zodpovednému konaniu

Celková analýza všetkých účastníkov ukázala, že po skončení vzdelávania sme najvýraznejší pozitívny posun zaznamenali v zložke motivácie - **prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť**, čo si možno vysvetliť ako napríklad "vnímam, že moja iniciatíva prispela k skvalitneniu života v komunite, spoločnosti; som si vedomý dopadu vlastnej iniciatívy na kvalitu života ľudí okolo mňa". Vzhľadom na obsah vzdelávania Aktiv vnímame uvedomenie si prínosu vlastnej aktivity ako kľúčový z motivačných prostriedkov mladých ľudí, pretože to ukazuje na úroveň uvedomenia si dôležitosti vlastnej aktivity, uvedomenie si potrebnosti ich zapojenia sa do verejného života. Z pasívnych prijímateľov spoločenského života sú pripravení stať sa aktívnymi spolutvorcami podmienok kvalitnejšieho spoločenského života. Odporúčame samosprávam pre upevnenie daného konštruktu v osobnosti podporenie výsledkov konania mladých ľudí v komunite (napr. zdieľaním, ocenením aktivít mladých ľudí prostredníctvom sociálnych sietí), nadviazanie spolupráce pri realizácii ich vlastných nápadov na úrovni partnerstva, ocenenia ich aktivity prevzatím záštity nad ňou a i.

Za povšimnutiahodný údaj analýzy označujeme fakt, že po ukončení vzdelávania **účastníci znížili svoje očakávania odmeny** ako hlavný motivačný prostriedok svojej aktivity. Účastníci nepodmieňujú svoju motiváciu niečo vykonať hmotnou alebo nehmotnou odmenou, zároveň je daný konštrukt prejavom zvýšeného záujmu o zapojenie sa do dobrovoľníckych aktivít v komunite. Odporúčame samosprávam cielene plánovať rozvoj a zvyšovať informovanosť o možnostiach dobrovoľníckych aktivít na svojom území, a tým vytvárať priestor pre rozvoj kompetencií mladých ľudí prostredníctvom takýchto aktivít.

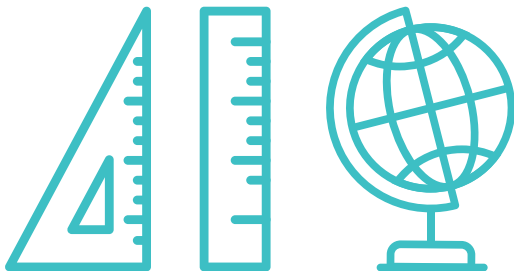
Paralelne sledujeme **zvýšenie uznania spolupracovníkov a nadriadeného** ako motivačného prostriedku. Vysvetľujeme si to ako vnútorný motivačný faktor pre vytváranie komunity spolupracovníkov a prepájania vzájomných činností. Významnou v tomto vnímame potrebu mladých ľudí spolupracovať pri dobrovoľníckych činnostiach a angažovania sa vo veciach spoločenského záujmu. Pre mladých ľudí sú veľmi dôležité nielen výsledky ich činnosti, práce, ale aj spôsob a cesta, ako ich dosiahnú.

Pozitívne vnímame, že absolvovanie vzdelávania sa prejavilo aj na **zvýšení úrovni vnímania a pocítovania účastníkov vedúce k zodpovednému konaniu**, čo interpretujeme ako východiskový bod k následnej práci s mládežou s apelom na oblasť angažovanosti, participácie a dobrovoľníctva.

Porovnanie účastníkov zo základných a stredných škôl

Proces analýzy rozdielov hodnotenia žiakov základných škôl a žiakov stredných škôl po absolvovaní vzdelávania ukázal, že ten istý vzdelávací cieľ dosahuje každá vzorka žiakov prostredníctvom ovplyvnenia iných osobnostných prvkov. Žiaci základných škôl po absolvovaní vzdelávania hodnotili nižšie **subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov** ako motivačný prostriedok, čo si vysvetľujeme ako vlastnú reflexiu vlastných schopností, ktorá je dôsledkom absolvovaného vzdelávacieho programu. Žiaci základných škôl po programe ako motivačné prostriedky pre svoju aktivitu uvádzali vo väčšej miere **možnosť postupu v zamestnaní a prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných**. Vzhľadom na ich vek predpokladáme, že motiváciou pre ich aktivitu v dobrovoľníctve ako aj angažovaní sa vo verejnom záujme sú dané motivačné prostriedky adekvátne. Svoju aktivitu vnímajú ako prostriedok odlíšenia sa od rovesníkov (konkurenčné prostredie), a teda aj zmenu svojho sociálneho statusu.

Žiaci stredných škôl po absolvovaní vzdelávania ako motivačné prostriedky hodnotili **vyššie prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť** ako aj **vyššiu voľnosť programu, resp. voľnosť pri organizovaní** vlastného časového fondu a možnosti plnenia jeho obsahu. Predpokladáme, že zvýšenie schopnosti efektívneho nakladania s časom povedie k zvýšeniu pravdepodobnosti zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít. Popisované rozdiely medzi žiakmi základných a stredných škôl nás vedú k odporúčeniu profilácie obsahu jednotlivých aktivít vzdelávania pri následnom rozšírení. Je tiež dôležité nielen ponúkať aktivity, ale vytvárať priestor pre ich vlastnú angažovanosť a kreativitu prostredníctvom vytvárania priestoru pre ich vlastnú iniciatívu.

Sumárne možno povedať, že analýza rozdielov hodnotení pred a po absolvovaní programu ukázala, že oblasť vnútornej motivácie a zodpovednosti ako cielenej a systematickej práce s mládežou sa ukazuje ako kľúčová pri následnej práci na hodnotách a postojoch s mladými ľuďmi. Nie je možné vplývať na postoje a hodnoty, ak vnútorná motivácia mladých ľudí nie je posilnená a pevne ukotvená. Z tohto pohľadu vzdelávanie Aktiv dokázalo vplývať na uvádzané motivačné prostriedky a zvýšiť mieru zodpovednosti mladých ľudí minimálne v rovine uvedomenia si schopnosti prevziať zodpovednosť.

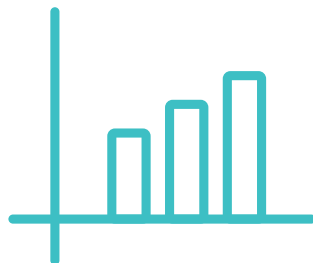

Odporúčania pre samosprávu:

→ Vzhľadom na vysoký počet mladých ľudí, špeciálne starších ako 13 rokov, ktorí nie sú členmi žiadnych organizácií ani záujmových krúžkov, nastaviť pružný a trvalo udržateľný systém práce s mládežou, ktorá zahŕňa aj ponuky krátkodobých a strednodobých programov neformálneho vzdelávania (1 - 6 mesiacov) a ďalších aktivít pre túto cieľovú skupinu s prihliadnutím na ich potreby a špecifiká.

→ Rozvoj kompetencií pracovníkov samospráv zodpovedných za oblasť mládeže v zachytávaní a sledovaní meniacich sa potrieb mladých ľudí a ich včasné reflektovanie v miestnom systéme práce s mládežou (prevencia).

→ Rozvoj a podpora dobrovoľníckych, komunitných aktivít a iniciatív organizovaných samotnými mladými ľuďmi.

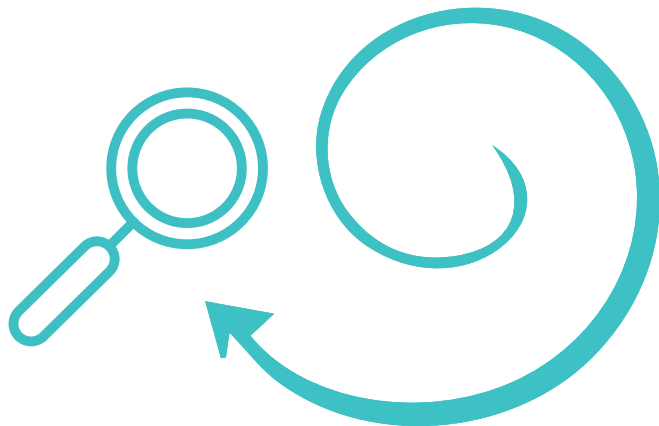

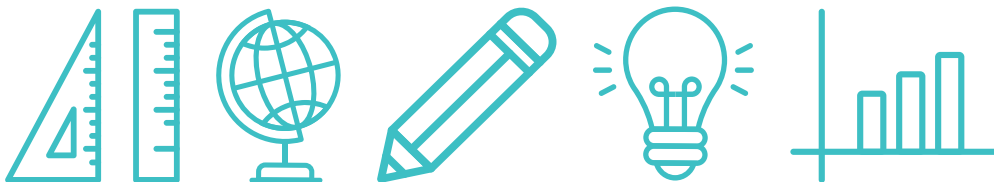
Odporúčania pre oblasť práce s mládežou:

→ Realizovať analýzu (uvedomených aj neuvedomených) potrieb mladých ľudí a z nej vychádzať pri tvorbe plánov pre prácu s mládežou.

→ Vytvárať podmienky ako sú osobná podpora/mentoring, materiálne podmienky a i. na aktivity, ktoré sú iniciované samotnými mladými ľuďmi na základe nimi definovaných potrieb a očakávaní.

→ Rozvoj kompetencií pracovníkov s mládežou a ďalších osôb pracujúcich a rozvíjajúcich oblasť práce s mládežou predovšetkým v oblasti motivácie a sebamotivácie mladých.

Impressum

Vydavateľ: YouthWatch

Autori: Lucia Košťálová, Dávid Oravec

Názov: Analýza dopadov vzdelávania Aktiv na rozvoj mládeže

Poradie vydania: prvé

Rok vydania: 2019

Grafická úprava: Juraj Víg

Tlač: Ultra Print,s.r.o.

ISBN 978-80-973031-5-0

EAN 9788097303150

Projekt vznikol za finančnej podpory programu Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu. Tento výstup vyjadruje iba názor autorov a Európska Komisia nie je zodpovedná za akékoľvek použitie informácií v ňom zahrnutých.

www.erasmusplus.sk

AKTIV

Dopadová analýza bola realizovaná v rámci projektu strategického partnerstva AKTIV medzi nasledujúcimi organizáciami:

Projekt je pod záštitou predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja

TRENČIANSKY
SAMOSPRAVNÝ
K • R • A • J

